

МЕТОДИ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В УМОВАХ НЕДОСТАТНЬОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Управлінське рішення в умовах невизначеності – це є результатом аналізу, прогнозування, оптимізації, економічного обґрунтування та вибору альтернативи (стратегії) в умовах недостатньої кількості інформації, повної або часткової її відсутності.

Необхідність формування методичних рекомендацій щодо використання методів прийняття управлінських рішень в умовах недостатньої інформації, для забезпечення адаптації та стабілізації діяльності підприємств, є актуальним. Оскільки, в умовах війни, саме швидка адаптація суб'єктів господарювання до мінливих та деструктивних умов зовнішнього середовища є запорукою зміцнення та стабілізації економічної ситуації в країні. Вибір напрямів та стратегій адаптації та стабілізації підприємницької діяльності вимагає поглиблене дослідження науково-обґрунтованих методів прийняття управлінських рішень в умовах недостатньої інформації та високого рівня невизначеності. Це і визначає мету роботи.

При прийнятті ефективного управлінського рішення необхідно враховувати фактори зовнішнього та внутрішнього середовища, кількість та якість інформації для аналізу. Автори [1, 3] наводять класифікацію методів прийняття управлінських рішень враховуючи ступінь інформованості суб'єктів господарювання. Згідно з цією класифікацією методи прийняття управлінських рішень розподіляють на такі групи:

в умовах достатньої інформації виділяють: аналітичні методи, аналіз Парето, бенчмаркінг, SWOT-аналіз, метод аналізу ієрархій, функціонально-вартісний аналіз, метод морфологічного аналізу, причинно-наслідкові діаграми, метод математичного програмування;

в умовах ймовірно-достатньої інформації: статистичні методи (метод масових спостережень, метод групувань, метод узагальнюючих показників, метод якісного аналізу), метод дерева цілей, метод сценаріїв, метод математичного програмування;

в умовах недостатньої інформації: методи теорії ігор, методи теорії статистичних рішень, експертні методи, методи активізації, евристичні методи.

Отже, в умовах достатньої інформації, оптимальним є використання аналітичних методів та методів математичного програмування, як основних методів прийняття управлінських рішень. Оскільки,

функціонування будь-якого підприємства засноване на однотипних залежностях, які формують комплекс аналітичних співвідношень. Щодо планування, то в умовах повної або ймовірно-повної інформації, основним методом є метод математичного програмування. На основі цього методи формують критерії оптимальності, тобто цілі, що повинні бути досягнуті. Саме наявність ймовірно-достатньої інформації уможливило використання статистичних методів, метода дерева цілей та метода сценаріїв.

В умовах недостатньої інформації використовують такі методи:

- методи теорії ігор – ці методи засновані на використанні методів економіко-математичного моделювання, оскільки, в процесі дослідження виявляються основні інтереси суб'єктів господарювання, їх порівняння, виділення спільних позицій та розробка прогнозу подальшого розвитку й взаємодії у межах вибору суб'єктом стратегії поведінки;

- методи теорії статистичних рішень – на основі цих методів, дослідник має можливість передбачити прийняття управлінських рішень, за умов недостатньої інформації про стан економічного середовища в даний момент часу;

- експертні методи – дозволяють прийняти управлінське рішення на основі суб'єктивних тверджень експертів певної галузі;

- методи активізації – ці методи забезпечують використання джерел інтелекту та проведення психологічного впливу на суб'єктів (працівників) з метою отримання креативних ідей при прийнятті рішень;

- евристичні методи – дозволяють отримати інформацію для прийняття правильних управлінських рішень на основі здорового глузду, логіки та досвіду шляхом порівняння альтернатив та виявлення найкращої з них.

Отже, враховуючи особливості використання кожного з методів [2], необхідно поєднувати наведені методи в процесі прийнятті рішень, що забезпечить повноцінний розгляд проблем та виявить варіанти рішення та стратегій. Таким чином, у процесі прийняття ефективного управлінського рішення в умовах недостатньої інформації необхідно використовувати комплексний підхід до розв'язання поставленої проблеми.

Література

1. Борщ В.В., Осоченко І.В. *Методи прийняття рішень у менеджменті. Наукові праці ММАУП.* 2006. № 2(14). С. 61–63.

2. Левіна-Костюк М.О., Мельничук О.І., Теличко Н.О. *Методи прийняття управлінських рішень в умовах недостатньої інформації. Економіка та суспільство.* 2022. Вип. 43. URL :

<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1726/1663>.

3. Шурленкова Р..К. Демко І.І. *Евристичні методи генерування, оцінки і вибору альтернатив. Socio-economic problems of the modern period of Ukraine.* 2016. №2 (118). С. 151–154.